

Göteborg
Torslanda 98, 100, 101, 102
Röd

Boplatssområden
stenålder

Inv nr 49412

Fyndrapporter 1977

Arkeologisk rapport
1976:8

Ark. Ark. Gbg. Kom.

GÖTEBORGS STADSMUSEI
BIBLIOTEK

Dnr 34/76 14 MAJ 1976

KPF ad 785/76

Göteborgs arkeologiska museum

befullmäktigas härmed att — efter skedd tillsägelse till jordens ägare eller innehavare — under loppet av år 1976 företaga undersökning av boplats i Röd, Torslanda socken, Bohuslän

med åliggande för fullmaktens innehavare

att före förrättningens påbörjande träffa överenskommelse, skriftlig eller i vittnens närvaro, med jordens ägare eller innehavare huruvida och till vilket belopp ersättning för skada i följd av förrättningen må utgå,

att omedelbart efter förrättningen

{ återställa fornlämningen i dess förutvarande skick,
borttaga fornlämningen,

att till riksantikvarieämbetet dels omedelbart insända skriftligt meddelande, när förrättningen är utförd, dels ock *senast en månad* efter förrättningens avslutande, om icke anorlunda överenskommes, inlämna såväl rapport över verkställd förrättning som fynd och övrigt material, samt

att i övrigt ställa sig till efterrättelse bestämmelserna i lagen den 12 juni 1942 om fornminnen; och rekommenderas fullmaktens innehavare härmed hos alla vederbörande till det bästa.

Denna fullmakt bör medhavas vid förrättningen för att vid behov företes för vederbörande.

OBS.! Fynd, som kräva skyndsamma konserveringsåtgärder, böra omedelbart insändas till ämbetet, väl emballerade samt försedda med fyndförteckning.

Stockholm den 7 maj 1976

Bengt Åkerlund

Hans Regnér

Fullmaktens innehavare bör, innan förrättningen påbörjas, om möjligt sätta sig i förbindelse med

Ämbetets ombud i orten är

RIKSANTIKVARIEÄMBETET

KPF ad 785/76

Göteborgs fastighetskontor
Box 2258
403 14 GÖTEBORG

Län Göteborg och Bohus

Landskap Bohuslän

Kommun Göteborg

Socken Torslanda

Fastighet

Fornl nr Torslanda 98, 100, 101 och 102

TILLSTÅNDSBEVIS

Riksantikvarieämbetet har beslutat den 1976-04-28 att jämlikt 6 och 9 §§ lagen den 12 juni 1942 om fornminnen lämna tillstånd till arkeologisk undersökning av ovannämnda fornlämning/ar.

Undersökningen skall vara påbörjad inom fem år från det ämbetet givit tillstånd.

Under förutsättning att intet oförutsett inträffar beräknas undersökningen ta ca 2 månader under sommarhalvåret. Dessutom krävs 3 månader för planering av fältarbetsprogrammet innan utgrävningen kan äga rum. Kontakt måste tagas med nedan nämnda grävande institution ca 3 månader före markens ianspråktagande för överenskommelse om lämplig tidpunkt för igångsättningen.

Undersökningen är slutförd när särskilt meddelande därom lämnats av ämbetet.

Undersökningen utföres av Göteborgs arkeologiska museum

adress: Skärgårdsgatan 4, 414 58 GÖTEBORG

tel: 031/123192

Stockholm den 7 maj 1976

I tjänsten

Bengt Åkerlund

Anledning till ansökan: exploatering

Beräknad kostnad för undersökningen: 50.000 kr

Undersökningen bekostas av: sökanden

Kostnadsförbindelse har inkommit den: Göteborgs Arkeologiska museum 1976-03-22

Avskrift till handlingarna i ärendet (2 ex)
landsantikvarien
uppdragsverksamheten
Göteborgs Arkeologiska museum

Dnr 349/78 7 NOV. 1978

RIKSANTIKVARIEÄMBETET OCH
STATENS HISTORISKA MUSEER
Box 5405
114 84 STOCKHOLM

Datum
1978-10-18

Dnr
1274/78

Göteborgs ark. museum
Skärgårdsgatan 4
414 58 GÖTEBORG

Till riksantikvarieämbetet och statens historiska museer
har inkommit rapport över ark. undersökning av boplatssom-
råde, nr 98, 100, 101 och 102, Röd, Torslanda sn,
Bo

Undersökningen utförd år 1976

Rapport inlämnad 1978

Meddelande om Eder möjlighet att begära överlåtelse av
fyndet har översänts

Fyndet har/har ej begärts av Eder

Vid föredragning 1978-10-18 har riksantikvarieämbetet/
statens historiska museer beslutat att statens rätt med av-
seende på ovannämnda fynd enligt 13 § FML överlåtes på

Göteborgs ark. museum

~~Fynden jämte förteckning över dessa kommer att översändas
genom statens historiska museer~~

Fynden förvaras hos Er

Enligt 13 § FML kan statens rätt till fynd överlåtas till
museum som för framtiden har att taga erforderlig vård om
föremålet. Mottagaren får icke utan riksantikvarieämbetets
och statens historiska museers medgivande avhända sig fyndet.

RIKSANTIKVARIEÄMBETET

Bl. A

Margareta Biörnstad
Margareta Biörnstad

130/78

RÖD TORSLANDA 98,100,101,102
BOPLATSOMRÅDEN, STENÅLDER

RÖD. TORSLANDA 98,100,101 OCH 102 BOPLATSOMRÅDEN, STENÅLDER

Sonderingsgrävning inom tidigare kända boplatssområden från stenåldern.

INLEDNING

Röd ligger inom ett mycket boplattsrikt område. Boplatserna Torslanda 98,100,101 och 102 utgör tillsammans ett drygt 8 ha stort område, som undersöktes som en sammanhängande enhet, med drygt 100 provgropar. Undersökningen resulterade i att sju bosättningar avgränsades (fig 2):

- Torslanda 98 genom fyndmaterialet daterad till mesolitisk tid
 - Torslanda 100 A med fynd av Lihultstyp
 - Torslanda 100 B med rikliga fynd av flinta ej närmare daterad
 - Torslanda 100 C med förmodad huslämning genom fynden daterad till tidig neolitikum
 - Torslanda 100 D område med relativt rikligt fyndmaterial utan närmare datering
 - Torslanda 101 A strandbunden bosättning med Lihultmaterial
 - Torslanda 101 B en gropkeramisk bosättning som överlagrar en mesolitisk bosättning
- Angående Torslanda 102 undersöktes den endast till en del. Bosättning förmodas ha ägt rum inom den icke undersökta delen.

Boplatssområdena utgörs till stor del av äldre åkrar på vilka det har ytplockats ett förhållandevis rikt flintmaterial. Detta material innehåller ett flertal redskap, medan det vid undersökningen funna flintmaterialet endast innehåller ett fåtal redskap. Eventuellt kan detta bero på att man i samband med odlingen ytplockat den större delen av bosättningarnas redskapsmaterial. Detta förhållande har misstänkts vid andra undersökningar.

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Läge: Röd 2:2,2:4,2:11, Torslanda, Göteborg.
Grävningsorsak: Planerad bostadsbebyggelse.
Grävningstid: 17 maj-18 juni 1976.
Antal timmar i fält: 552 arkeologtimmar.
Undersökt yta: Ca 50 kvm fördelade på 101 provgropar inom ett 8,04 ha stort område.
Platsledare: Eva Arvidsson.

TIDIGARE FYND

År 1968 utförde museet en större sonderingsundersökning inom del av Torslanda. Undersökningen innebar en provgropsgrävning och tre provgropar befann sig inom 1976 års undersökningsområde. Samtliga tre provgropar innehöll fynd av flinta, dock ej några redskap (not 1, GAM inv nr 48949).

På de fyra boplatserna har det tidigare ytplockats ett flertal fynd av flinta. Dessa beskrives under varje boplatz i den kommande texten.

TOPOGRAFI

Boplatserna ligger inom ett väl kuperat område med bergstoppar upp till 30 m över havet (fig 1,8). Det ligger väster om den dalgång som från Torslanda flygplats går upp mot Torslanda kyrka. Själva området är uppsplittrat med flera berg i dagen och mellan dem sand- och moränavsatser.

Vid ett vattenstånd 25 m över det nuvarande, vilket var den aktuella strandlinjen för Lihultkulturen, utgjorde området en starkt uppsplittrad skärgård (fig 2). Vid vattenståndet 15 m var hela undersökningsområdet sammanhängande och vatten fanns i dalgången öster om området.

Undersökningsområdet utgjordes till största delen av äldre åker- och ängsmark, men vissa delar var busk- och skogbevuxna.

ARBETSBESKRIVNING

Ur grävningsteknisk synpunkt betraktades hela området som en enhet. Sammanlagt grävdes 101 provgropar. Provgropsgrävandet skedde i två avdelningar. Den första syftade till att ge en någorlunda klar bild över de olika boplatserna. Den andra sökte komplettera den bild man fått. Det är av denna anledning som en och samma boplatz kan innehålla provgropar med helt olika numrering, då alla provgroparna numrerades i en löpande ordning.

Provgroparna grävdes ned till det ljusa bottenmaterialet eller i förekommande fall till berggrunden. På ett flertal ställen kontrollerades förekomsten av överlagrade boplatser.

Provgroparna placerades på ett sådant sätt att de i första hand täckte upp de delar av området där det fanns störst misstanke om att en boplatz borde finnas. Även utanför dessa mest troliga områden grävdes några provgropar. Fyllningen i provgroparna, som genomgående var 0,6x0,8 m stora, kontrollerades noga.

Fynden från de olika provgroparna har fått samma

fyndnummer som provgroppsnummer. Under undersökningens gång hittades ett fåtal lösfynd inom området för de olika boplatserna. Dessa fynd har fått fyndnumren 102-104.

TORSLANDA 98

Stenåldersboplats med fynd av mesolitisk karaktär.

Inom undersökningsområdet avgränsades på fyndriktning en trolig bosättning för vilken ytterligare undersökning erfordras.

TIDIGARE FYND

På boplats 98 har man tidigare gjort fynd av flintredskap av mesolitisk karaktär. Dessa utgörs av skivvxa, kärnyxa, borr, spån och avslag (GAM inv nr 83948). Se sammanfattningstabellen för fyndmaterialet.

TOPOGRAFI

Boplatsen är ca 4800 kvm stor och ligger på en åt nordväst sluttande åker som är terrasserad (fig 9). Ovanför boplatsen finns endast berg i dagen med mycket små gräspartier mellan. Nedanför boplatsen går en mindre väg och utanför denna finns ett något sankt område. I söder begränsas boplatsen av berg i dagen och en mindre vattensamling. Endast ett par mindre partier inom boplatsen utgöres av berg i dagen. Markytan är bevuxen med frodigt gräs. Mitt emellan provgropparna 69 och 76 finns resterna efter ett gammalt hus. Boplatsen ligger mellan 18-27 m över havet.

ARBETSBESKRIVNING

Området undersöktes med sammanlagt 16 provgroppar med numren 68 till och med 83 (fig 3).

GRÄVNINGSIAKTTAGELSER

I samtliga provgroppar fanns överst ett ploglager som bestod av humös sandblandad lera. Detta lager var 0,15-0,25 m tjockt.

I provgropparna 68,69,71,72,77,78 och 83 fanns under ploglagret ett 0,10-0,15 m tjockt svagt humöst sandlager som föreföll att endast vara nedfärgning från överliggande lager. Bottenmaterialet utgjordes av gul lera.

I provgropparna 73,74,75,79,80,81 och 82 fanns ett ca 0,20 m tjockt humöst lerlager under det ca 0,25 m tjocka ploglagret. Bottenmaterialet utgjordes även här av gul lera. Fynd förekom ända ned till den gula leran.

I provgrop 70 fanns under ca 0,20 m ploglager ett mörkt varvigt lager som utgjordes av svagt humös sandblandad lera och mörkt starkt humös lera. Bottenmaterialet bestod här av sand.

I provgrop 76 kom under ca 0,25 m ploglager ett 0,25 m tjockt lager av svagt humös grov sand med grus och mindre stenar. Därunder kom ett 0,1 m tjockt lager av sand som var något starkare humöst. Underst kom ett ljusare sandlager som endast var mycket svagt humuspåverkat. Som bottenmaterial förekom gulvit något lerig sand. Fynd förekom i samtliga lager, dock något rikligare i det grusiga lagret under ploglagret. Då denna del är det troligaste bosättningsområdet erfordras här ytterliga undersökning.

FYNDTABELL

Fynd nr	Grävn. enhet	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta redskap			Övrigt		
		st	gr	st	gr	art	st	gr	art	st	gr
68	Pg 68	2	30								
69	Pg 69	18	59	2	19						
70	Pg 70	54	236	10	173	Avslag m retusch	3	46			
						Skrapa	1	11			
						Knutor	2	74			
71	Pg 71	32	64	4	17	Avslag m retusch	1	89	Bergartsavslag	1	63
72	Pg 72	40	72						Kvartsavslag	1	<1
73	Pg 73	25	62	6	204	Avslag m retusch	1	2			
74	Pg 74	61	254	6	40	Avslag m retusch	2	65	Bergartsstycken x	2	329
						Kärna	1	154	Kvartsavslag	1	<1
75	Pg 75	19	100	4	83				Kvartsavslag	1	21
76	Pg 76	49	286	7	163	Avslag m retusch	2	19	Bergartsavslag	1	25
						Knuta	1	9			
						Kärnyxa (fig 12)	1	60			
77	Pg 77	34	169	6	165	Avslag m retusch	1	49	Kvartsavslag	1	1
78	Pg 78	7	15	1	4						
79	Pg 79	26	124	6	179						
80	Pg 80	27	190	3	24	Mikrospån	1	1			
						Knuta	1	31			
						Tillslaget flintstycke	1	100			
81	Pg 81	5	1			Avslag m flathuggning	1	2	Bergartsavslag	1	104
82	Pg 82	26	125	4	53	Avslag m retusch	1	6			
83	Pg 83	3	1								
Summa		428	1788	59	1124		21			9	

x (med bearbetning?)

SAMMANFATTNING AV HELA FYNDMATERIALET
FLINTA TIDIGARE FYND

	st	gr	st	gr
Knackstenar	-		-	
Kärnor				
Kärna	1		-	
Knuta	4		-	
Kärnredskap,				
tillhuggna				
Kärnyxa	1		1	
Tillslaget				
flintstycke	1			
Kärnredskap,				
flathuggna	-		-	
Kärnredskap,				
slipade	-		-	

	st	gr	st	gr
Avslagsredskap, tillhuggna				
Skrapa	1			
Avslag m ret	11		1	
Borr			1	
Skivvxa			1	
Avslagsredskap, flathuggna				
Avslag m flat- huggning	1			
Avslagsredskap, slipade	-		-	
Obearbetade avslag				
Avslag	432	1788		
Övrig flinta				
Flinta övrig	59	1124		
BERGART				
Bergartsavslag	3			
Kvartsavslag	4			
Bergart	2	329		

FYNDBESKRIVNING

Fynden utgörs till största delen av flinta. Endast ett fåtal kvarts- och bergartsavslag förekommer.

Bland redskapen finns ett litet fint mikrospån, 3 knutor, 1 kärna, 1 skrapa och ett bearbetat flintstycke som troligen utgör en kärnyxa (fig 12).

Endast en liten del av flintan är svallad.

Den som övrig betecknade flintan utgörs av dels slagna och dels troligen helt obearbetade stycken.

SAMMANFATTNING OCH DATERING

Boplatsen Torslanda 98 utgörs av ett 4 800 kvm stort område som är beläget på äldre åkermark. Genom de fynd som tidigare ytplockats kan den dateras till mesolitisk tid. Den tidigare dateringen till mesolitisk tid stärktes genom fynd som gjordes. Bland annat genom den eventuella kärnyxan. Undersökningen medförde att ett mindre område kan inringas som trolig bosättning. Detta ligger runt provgrop 76. Här förekom fynd ända ned till 0,6 m under markytan. För detta område erfordras ytterligare undersökning.

TORSLANDA 100

Stenåldersboplats inom vilken avgränsades en bosättning med fynd troligen tillhörande Lihultskultur, en väl begränsad bosättning med förhållandevis rikliga fynd och osäker datering, en förmodad huskonstruktion i kombination med tidigneolitiska fynd och ett fyndrikt område utan närmare datering.

TIDIGARE FYND

Inom boplatsoområdet Torslanda 100 har det tidigare ytplockats ett flertal fynd av flinta. Dessa har GAM inv nr 10367-79,29217-22,30442-53,32128-31,34034,68592-95,68651-70.

Knacksten	1
Kärnor	7
Spånkärna	1
Handtagskärna	2
Spånblock	1
Trindyxa	1
Kärnyxa	9
Skivyxa	2
Lihultyxa	1
Yxa av sandsten	
el kvarts	1
Skivskrapa	8
Spånskrapa	1
Kölskrapa	1
Skiv- el kölskrapa	1
Skrapa	1
Borr	4
Spånborr	1
Spets	1
Pilspets	2
Kniv	3
Mejsel	1
Såg	1
Spån	3
Bit av slipat	
redskap	1
Skärva m till-	
knackning	1
Skärvor	4

TOPOGRAFI

(fig 4,8)

Boplatsen Torslanda 100 är ett ca 3,2 ha stort område och utgörs av en större åker med något högre liggande berg i dagen och mindre åker- och ängsområden runt denna. Åkern i den centrala delen ligger ca 20 m över havet. Norr om denna finns en mindre plåtå som utgörs av en åker som ligger på drygt 25 m över havet, Torslanda 100 A (fig 8).

I den västra delen finns ett område med en mindre vattensamling och runt denna ett sankt område. Söder om vattensamlingen finns en liten platå som är bevuxen med tallar och grovt frodigt gräs, bosättning 100 B. Detta område ligger ca 25 m över havet.

Söder om den centrala åkern finns ett parti med oregelbundna formationer av berg i dagen och yngre lövskog. I detta område finns en ganska smal svacka som är gräs- och ljungbevuxen. Öster om den smala svackan finns ett ca 30x30 m stort öppet område som tillsammans med svackan utgör bosättningen 100 C.

I boplatsens sydöstra del finns ett område som är svagt sankt och bevuxet med buskar och träd. Norr om detta parti kommer oregelbundna formationer med berg i dagen.

Den östra delen av åkern sluttar svagt uppåt och är därtill lätt förbuskad, 100 D.

ARBETSBESKRIVNING

Området undersöktes med 42 provgropar. Dessa har numren 24 t o m 56 och 94 t o m 101.

GRÄVNINGSIAKTTAGELSER

Inom boplatssområdet Torslanda 100 avgränsades det tre helt klara bosättningar. Därtill ett område med ganska rikliga fynd. Dessa fyra områden har betecknats med 100 A, 100 B, 100 C och 100 D. Varje område beskrives var för sig nedan.

Utanför dessa fyra områden grävdes sammanlagt 22 provgropar (fig 4). I samtliga dessa gropar gjordes det fynd av flinta, dock endast ett fåtal i ett par av groparna. Fynden och fyndomständigheterna i dessa gropar är ej av sådan karaktär att de föranleder någon vidare undersökning. Ett ca 0,2-0,3 m tjockt ploglager fanns överst i dessa provgropar. Under ploglagret kom det ljusa bottenmaterialet som i vissa fall var något humöst i sin övre del.

100 A

Det område som inringats som 100 A ligger på en åker som är belägen ca 25 m över havet och finns i boplatsens norra del. Sammanlagt 7 provgropar grävdes på denna åker (nr 28, 29, 30, 94, 95, 96 och 97, fig 4). I de provgropar som låg närmast sluttningen mot söder, nr 29, 96 och 97 var matjordslagret upp till 0,4 m tjockt. Detta beror troligen på att matjorden dragits ut mot denna kant i samband med odling. Under matjorden vid-

tog ett ganska starkt humöst sandlager, som hade riklig inblandning av mindre stenar. Detta lager hade en tjocklek av 0,2 m. Härunder kom ett något svagare humöst lager som bestod av mindre stenar och grus, 0,25 m tjockt. Bottenmaterialet bestod av gul lera eller av berggrunden.

Fynd förekom i samtliga lager.

I provgroparna 28,30,94 och 95 var ploglagret tunnare, 0,25 m. Under ploglagret förekom sand som var något humös och stenig i sin övre del.

FYNDTABELL

	Fynd nr	Ker	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta redskap			Övrigt		
			gr	st	gr	st	gr	art	st	gr	art	st
53-55	28		9	520	1	30	Avslag m ret	1	18			
56							Skrapa	1	14			
57							Knuta	1	34			
58							Knacksten, fragm	1	14			
59-61	29		55	245	3	15	Avslag m ret	1	26	Bränd lera		17
62-64							Knuta	1	18	Bergartsavslag	1	6
65										Kvartsavslag	1	1
66-69	30		21	93	2	62	Avslag m ret	1	9	Bergartsavslag	1	161
70-72	94		10	38	2	18				Bergartsavslag	1	125
73-75	95		14	151	4	45	Avslag m ret	1	91			
76-78	96		39	210	4	145	Avslag m ret	1	6			
79							Knuta	1	17			
80							Kärna	1	14			
81-82	97		9	34						Bergartsavslag	1	37
	Summa		157	1291	16	315		11			5	

100 B

Det område som markerats som 100 B ligger på en liten avsats i västra delen av boplatsen. Endast tre provgropar grävdes på denna avsats (nr 36, 98 och 99, fig 4). Avsatsen har troligen ej varit odlad, då man ej kunde iakttaga något ploglager.

Överst fanns ett ca 0,10 m tjockt lager av barrskogstorv. Under den kom ett 0,15 m tjockt lager som bestod av svagt humös mo med riklig inblandning av mindre stenar. Grov stenig mo som var gul till färgen förekom som bottenmaterial.

Fynd av flinta förekom i det humösa molagret.

FYNDTABELL

83-86
87-88
89-91
92

Fynd nr	Ker	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta redskap			Övrigt		
		gr	st	gr	st	gr	art	st	gr	art	st
36		58	109	4	175	Avslag m ret	2	65	Okänt föremål	1	24
98		8	80						Bergartsavslag	1	4
99		44	98	3	50	Knuta	1	33			
						Kärna	1	10			
Summa		110	287	7	225		4			2	

100 C

Det område som markerats som 100 C utgörs av en ca 30x30 m stor öppen plats med ett endast ca 10 m brett och 30 m långt parti som utlöpare mot väster (fig 11). Hela bosättningen är väl avgränsad genom berg i dagen. Det smala partiet i den västra delen sluttar svagt ned mot öster. Sammanlagt grävdes 6 provgropar inom bosättningen, nr 43 t o m nr 48. Provgrop 47 utgörs av en dubbelgrop som är 1,5 x 0,7 m stor.

Provgroparna 43, 44 och 45 placerades på den öppna platsen. Ploglagret, som utgjordes av humös svagt lerblandad sand, var här 0,2 m tjockt. Under detta lager kom i provgroparna 43 och 44 ett 0,2 m tjockt, svagare humöst lager som också bestod av lerblandad sand. Fynd förekom i ploglagret och i den övre delen av det underliggande lagret. Bottenmaterialet utgjordes av lera i provgroparna 43 och 44 medan det i provgrop 45 kom berggrund direkt under ploglagret.

Provgrop 46 placerades i den östra delen av det smala partiet. Även här var ploglagret 0,2 m tjockt och under det kom ett 0,2 m tjockt lager av grov sand med riklig inblandning av mindre stenar. Fynd förekom rikligt i båda lagren. Bottenmaterialet utgjordes av sandblandad lera.

Provgrop 47, som grävdes i två delar A och B, placerades mitt på det smala partiet. 47 A var 0,7x0,7 m stor och 47 B var 0,8x0,7 m stor. Ploglagret var ca 0,25 m tjockt och därunder fanns ett gulbrunt lager som bestod av grov sand. I sin övre del var detta lager något mörkare än i övrigt. På ca 0,3 m djup framkom i provgropens norra del ett tunt ljust sandlager som i sin mitt hade en smal sotrand. Det ljusa sandlagret var endast ca 0,2 m brett, i 47 A var detta lager mycket tunt och diffust. I 47 B var det tydligare (fig 5). Ytterligare 0,1 m djupare ned, 0,4 m från markytan, framkom ett flertal mörkfärgningar i den gulbruna sanden (fig 5). Dessa mörkfärgningar utgjordes av en ca 0,2 m bred sträng som gick diagonalt över rutorna, den var mycket klar och distinkt. Längs denna mörkfärgning, som ej innehöll kol eller sot, fanns ljus sand.

I den norra delen av provgrop 47 A fanns en ca 0,2x0,2 m stor rund mörkfärgning som omgavs av mindre stenar. Denna mörkfärgning innehöll små träkolsbitar. I provgropen kom ytterligare en mörkfärgning, ca 0,3x0,1 m stor. I denna mörkfärgning förekom 5 st små ovala ljusa sandfläckar. Dessa avtecknade sig mycket klart.

På denna nivå avbröts grävningen för att ej skada

konstruktionerna. Den vidareundersökning som fordras underlättas genom detta.

Provgrop 48 placerades 10 m väster om provgrop 47. Ploglagret var här 20 cm tjockt och bestod av sand. Under ploglagret kom ett 0,15 m tjockt rödbrunt lager av grovt grus och klapperstenar upp till 0,1-0,15 m storlek. Som bottenmaterial förekom gulbrun sandblandad lera.

FYNDTABELL

	Fynd nr	Ker	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta redskap			Övrigt		
		gr	st	gr	st	gr	art	st	gr	art	st	gr
:93-95	43		75	150	4	30	Avslag m ret	1	5			
:96							Tvärpil	1	<1			
:97							Knutor	2	37			
:98-100	44		93	665	18	43	Tvärpil	1	1			
:101							Kärna	1	7			
:102							Knutor	4	170			
:103-105	45		21	90	6	90	Avslag m ret	1	2	Bergartsavslag	2	9
:106-108							Knutor	2	25	Kvartsavslag	1	5
:109-111	46		75	345	18	136	Avslag m ret	2	9	Bergartsavslag	2	4
:112							Borr?	1	5	Kvarts	1	1
:113							Knutor	3	53			
:114							Mikrospån	1	<1			
:115							Tvärpil?	1	<1			
:116-118							Kärna	1	100			
:119-122	47a	6	93	265	5	173	Tånge h pil- spets	1	2	Kvartsavslag	1	<1
:123-124							Mikrospån	3	1			
:125-127	47b		192	445	50	137	Avslag m ret	1	12	Bergartsavslag	1	176
:128							Mikrospån	3	1	Kvartsavslag	1	8
:129							Kärnfragment	1	5			
:130							Tvärpil?	1	<1			
:131-133							Knuta	1	42			
:134-136	48		72	246	5	10	Avslag m ret	1	15			
:137							Mikrospån	1	<1			
:138							Kärna	1	92			
	S:ma	6	621	2206	106	619		36			9	

100 D

I den östra kanten av den stora åkern i boplatsens mitt fanns ett mindre område som innehöll ganska rikligt med flinta. Fyra provgropar grävdes här, 24-27.

Ploglagret var här ca 0,2 m tjockt och under detta fanns ett 0,15-0,20 m tjockt lager av svagare humös sand. Som bottenmaterial förekom gul mjäla.

Detta område bör bevakas vid matjordsschaktningen.

FYNDTABELL

Fynd nr	Ker	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta redskap			Övrigt			
		gr	st	gr	st	gr	art	st	gr	art	st	gr
:139-140 :141	24		10	40						Bergartsavslag	1	2
:142-145 :146	25		11	38	2	6	Avslag m ret	2	25	Kvartsavslag	1	1
:147-148 :149-152	26		9	53	2	52				Bergartsavslag	1	80
	27	13	14	23			Avslag m ret	2	4	Kvartsavslag	2	<1
	Summa	13	44	154	4	58		4		Bergartsavslag	1	2

TORSLANDA 100 ÖVRIGT

FYNDTABELL

Fynd nr	Ker	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta redskap			Övrigt		
	gr	st	gr	st	gr	art	st	gr	art	st	gr
:153-154	31		10	44	1	77					
:155-156	32		3	2	2	12					
:157	33		1	11							
:158	34		8	22							
:159	35						Knuta	1	60		
:160	37						Avslag m ret	1	2		
:161-163	38		14	35	1	117	Avslag m ret	1	28	Kvarts, knuta	1
:164							Skrapa	1	27		18
:165							Knuta	1	47		
:166-167:1							Knacksten	1	550		
:167:2	39		7	13			Tillslaget flint- stycke,svallad	1	23	Kvartsavslag	3
:168-169	40		2	1							5
:170	41		10	34			Kärna	1	6	Bergartsavslag	1
:171-172							Knuta	1	10		21
:173-174							Knuta	1	39	Kvarts	1
:175-177	42		11	34			Avslag m ret	3	21		7
:178-179	49		17	40							
:180-181	50		2	8	1	16					
:182-183	51		7	28			Knuta	1	27		
:184-186	52		28	223	4	272	Avslag m ret	2	7		
:187							Tvärpål	1	<1		
							Tillslaget flint- stycke	1	45		
:188											
:189-190	53		15	53	1	12					
:191-193	54		3	19	3	108	Avslag m ret	1	136		
:194-195	55		2	20	1	48					
:196-198	56		3	48	3	168	Skrapa?	1	14		
:199	100		2	21							
:200-201	101		7	56	1	230					
:202-204	102		5	187	1	136	Avslag m ret	1	8	Kvarts, knuta	1
:205							Skrapa	1	6		381
:206-207							Knutor	2	218		
Summa			157	899	19	1196		24			7

SAMMANFATTNING AV HELA FYNDMATERIALET

FLINTA st gr

Knackstenar

Knacksten 1

Knacksten, fragment 1

Kärnor

Kärnor 6

Knutor 23

Kärnfragment 1

Kärnredskap,

tillhuggna

Tillslaget

flintstykke 1

Tillslaget

flintstykke,

svallad 1

Kärnredskap,

flathuggna

-

Kärnredskap,

slipade

-

Avslagsredskap,

tillhuggna

Skrapa 4

Borr? 1

FLINTA	st	gr
Avslag m ret	26	
Tvärpil	5	
Tånge t pilspets	1	
Avslagsredskap, flathuggna	-	
Avslagsredskap, slipade	-	
Obearbetade avslag		
Avslag	1089	
Mikrospån	8	
Övrig flinta		
Flinta övrig	152	
BERGART		
Bergartsavslag	14	
Kvartsavslag	10	
Kvartsknuta	3	
Kvarts		8
ÖVRIGT		
Keramik		19
Bränd lera		17
Okänt föremål		24

FYNDBESKRIVNING

Fyndmaterialet är ganska rikt och utgörs till största delen av flintavslag. Redskapen är förhållandevis få. De fynd som framkom i provgropar utanför de beskrivna bosättningarna innehöll endast ett litet fåtal redskap och inga av klart daterande art. Visserligen hittades en tvärpil i provgrop 52, men då denna provgrop ligger i närheten av bosättning 100 C där det finns ett flertal tvärpilar är detta ej anmärkningsvärt.

Förutom flinta hittades också ett flertal avslag av bergart och kvarts.

100 A

Fynden från 100 A utgörs förutom av flinta av ett flertal avslag av bergart och kvarts. Den största delen av fynden är flintavslag. Dessa är till största delen grova och oregelbundna. Spån saknas nästan helt i avslagsmaterialet.

100 B

Fynden från 100 B utgörs till största delen av flintavslag. En knuta och en kärna förekommer också, men dessa kan ej ge någon datering.

100 C

Fynden från 100 C är betydligt rikare och bland flintmaterialet kan man nämna tvärpilar (fig 13) och mikrospån. Kärnor, knutor och retuscherade avslag förekommer också. Ett ca 5 cm långt föremål förefaller att vara en borr (fig 14). En ca 2,5 cm lång retuscherad tånge till en pilspets förekommer

också. Bergartsavslag och kvartsavslag förekommer ganska rikligt. Två små bitar keramik hittades i provgrop 47 A. Dessa keramikbitar förefaller ej vara samtida med flintmaterialet. Keramikbitarna hittades i den nedersta biten av ploglagret.

SAMMANFATTNING OCH DATERING

Inom den boplats som tidigare betecknats som Torslanda 100 grävdes sammanlagt 42 provgropar. Fyra områden avgränsades som mer fyndrika bosättningar och dessa har fått beteckningarna 100 A, 100 B, 100 C och 100 D. Bosättning 100 C har därtill konstruktioner i form av en förmodad huslämning. Samtliga dessa bosättningar bör vidareundersökas.

100 A betecknar en ca 50x30 m stor åker som ligger just ovanför 25 m över havet. Denna bosättning innehöll rikliga fynd av flinta, därtill även bergarts- och kvartsavslag. Inga klart daterbara redskap förekommer, men avslagsmaterialets utseende och placeringen vid den för Lihultkulturen aktuella strandlinjen, 25 m över havet, gör en Lihultdatering trolig. Denna datering är emellertid osäker.

100 B betecknar en mindre platå som är ca 40x25 m stor och bevuxen med tallar. Fyndmaterialet från denna bosättning är svårdaterat.

100 C betecknar ett område som är ca 55x15 m stort. Konstruktioner i form av troligen stolphål och en långsmal mörkfärgning förekom här (fig 5). Denna bosättning hade ett mycket väl avgränsat läge mellan två bergspartier och innehöll ett rikligt fyndmaterial som till största delen bestod av flinta. Genom förekomsten av tvärpilar kan man dra vissa paralleller till de tidigneolitiska boplatserna vid Lilleby och Ängås (not 3,4).

Avslagsmaterialet från 100 C har grupperats efter längd, bredd och tjocklek och därefter har procentandelen i de olika grupperna jämförts med andra tidigare på samma sätt indelade avslagsmaterial (not 5). Denna jämförelse visar störst likheter med materialet från tidigneolitiska bosättningar.

100 D betecknar ett område som är ca 100x30 m stort. Detta område innehöll inga klara konstruktioner, men då det var förhållandevis rikt på fynd av framför allt flinta bör det bevakas vid matjordsavbaningen i samband med exploateringen.

TORSLANDA 101

Stenåldersboplats inom vilken avgränsades en bosättning med fynd tillhörande Lihultkultur och en bosättning med fynd tillhörande den gropkeramiska kulturen. Den sistnämnda överlagrade en mesolitisk bosättning.

TIDIGARE FYND

Inom boplatsen Torslanda 101 har det tidigare ytplockats ett flertal fynd av flinta. Dessa har inv nr GAM nr 27832-33, 29223-44, 32132-35, 32427-28, 32556-58, 32970, 34035-37, 54334-48, 69165-76.

Knacksten	1
Kärnor	1
Spånkärna	1
Handtagskärna	2
Kärnyxa	7
Skivvyxa	2
Skivyxliknande	1
Tjockknackig yxa	2
Tunnackig yxa	1
Egg av slipad yxa	1
Skärva av slipad yxa	1
Skivskrapa	15
Spånskrapa	5
Skärvor med skrapkant	6
Borr	1
Spånborr	1
Borrspets	1
Spetsredskap	2
Pilspets	1
Spjutspets	1
Kniv	2
Dolkskaft	1
Spån	7
Skärva av slipat redskap	1
Skärva med bearbetning	2
Skärva med tillknackning	10
Skärvor	9
Flintföremål med tillknackning	1
Slipstensfragment	1

TOPOGRAFI

Boplatsen Torslanda 101 är ca 4 ha stor och utgörs av en nordsydlig dalgång med berg på båda sidor (fig 6,8). Den östra delen av boplatsen utgörs av en platå som ligger omkring 25 m över

havet. I den södra delen finns ett mindre berg. Den övriga delen går ned till 12 m över havet. Mitt i boplatsen finns en platå som är något sank och i vars mitt det finns ett dike. Ganska stora delar av området framför allt i den norra delen utgörs av berg i dagen, i övrigt finns äldre åker- och ängsmark som till viss del är bevuxen med buskar och mindre träd (fig 10).

ARBETSBESKRIVNING

Inom boplatsen grävdes sammanlagt 34 provgropar. Dessa har numren 1 t o m 23 och 84 t o m 93 (fig 6).

GRÄVNINGSIAKTTAGELSER

De fynd som tidigare gjorts tyder på att det finns en senmesolitisk=Lihult och en neolitisk bosättning inom området. 1976 års undersökning kunde inringa den äldre av dessa, därtill kom det fram ett område med gropkeramiskt material.

I samtliga 34 provgropar gjordes fynd av flinta, dock endast ett fåtal i somliga. I de gropar som ligger utanför de inringade bosättningarna fanns fynden i ploglagret. Lagerbilden ser generellt ut enligt följande. Överst ett ploglager av 0,2-0,3 m tjocklek och därunder det gula bottenmaterial som på vissa ställen var svagt humöst i sin översta del. Bottenmaterial bestod antingen av gul lera eller av gul sand.

I provgrop 12 fanns under ploglagret och 0,1 m svagare humös sand en nedgrävning i gropens sydöstra hörn. Den del av nedgrävningen som var synlig var helt cirkelrund och fyllningen bestod av humös sand med inblandning av sot och något lite träkol. Gropen var 0,2 m djup från det svagare humösa lagret mätt. Inga fynd eller någon skörbränd sten kunde iakttas.

I provgrop 14 fanns under ploglagret ett tunt sotlager som innehöll litet träkol. Detta lager hade en sådan karaktär och ett sådant läge att man kan anta att det är någon form av sentida lämning.

101 A

Det område som på fig 6 har inringats som 101 A utgör en troligen senmesolitisk bosättning. Fyndfrekvensen var här högre än på de kringliggande områdena. Bosättningen omfattas av fem provgropar (nr 7,8,91,92 och 93). Ploglagret var här 0,3 m tjockt och under detta kom ett lager som var något svagare humöst och bestod av sandblandad lera. Detta lager var 0,3 m tjockt i provgroparna 8 och 91, medan det i de övriga groparna endast var 0,1 m tjockt. Som bottenmaterial

förekom antingen gul lera eller berggrunden.
Fynd hittades i båda lagren.

Boplatsen ligger omkring 25 m över havet.

FYNDTABELL

:208-212
:213-215

:216
:217
:218
:219
:220-223
:224-226
:227-228
:229-232

:233-235
:236-237

Fynd nr	Ker	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta redskap			Övrigt		
		gr	st	gr	st	gr	art	st	gr	art	st
7	2	16	66	5	34	Knuta	1	39	Bergartsavslag	3	75
8		87	798	10	152	Avslag m ret	3	38	Bergart,knuta?	1	68
						Tillslaget flint- stycke	1	27	Bergartsavslag	1	196
						Skrapa	1	5	Kvarts	3	4
						Knacksten	1	32			
						Knutor	5	177			
						Kärnfragment?	1	42			
91		113	337	4	152	Avslag m ret	1	9	Brända ben		1
						Knutor	3	60			
92		10	28			Avslag m ret	1	20	Bergartsavslag	3	20
									Kvartsavslag	1	2
93		39	184	4	302	Avslag m ret	2	21	Kvartsavslag	1	2
						Knutor	2	38			
S:ma	2	265	1413	23	640		22			13	

101 B

Det område som på fig 6 har betecknats som 101 B utgör en gropkeramisk bosättning och en överlagrad mesolitisk bosättning. Här gjordes ett flertal fynd. Bosättningen undersöktes genom sammanlagt 10 provgropar (nr 4,5,15,16,18,19,84,85,86 och 87). Ploglagret var här 0,2 till 0,3 m tjockt. Under ploglagret kom ett något svagare humöst lager som bestod av sandblandad lera. Tjockleken på detta lager varierade från 0,1 m i provgrop 84 till 0,45 m i provgrop 19. Under detta lager kom den gula leran eller sanden i alla gropar utom i provgrop 86. Lagerföljden i provgrop 86 såg ut enligt följande: Överst 0,2 m ploglager, under detta 0,2 m ganska humöst, något grövre sandblandad lera, därunder ett 0,1 m tjockt gult sandlager som bestod av mycket fin sand. Därunder ett 0,2 m tjockt gult sandlager av mellangrov sand, under detta 0,1 m grov gul sand, därunder 0,2 m svagt humöst grovt grus. Som bottenmaterial förekom fin gul sand. Fynd förekom i de båda övre lagren och därtill i det understa lagret.

Boplatsen ligger mellan 18,5 och 22,5 m över havet.

FYNDTABELL

(se omstående sida)

	Fynd nr	Ker	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta redskap			Övrigt		
		gr	st	gr	st	gr	art	st	gr	art	st	gr
:238-240	4		37	182	22	147	Avslag m ret	1	5	Bergart,slipad	1	225
:241							Spån m ret	1	14	Kvarts	6	55
:242							Knuta,svallad	1	27			
:243-245							Knackstensfragm	2	33			
:246-248	5		13	64	2	29	Avslag m ret	1	1			
:249-251	15		53	220	9	160	Avslag m ret	1	4	Bergart,knuta	1	87
:252-253							Knutor	4	62			
:254-257	16		17	52	1	12	Kärna,fragment	1	10	Bergartsavslag	3	91
:258-260	18		13	81						Bergartsavslag	1	48
										Kvartsavslag	1	5
:261-263	19		23	69	1	18				Kvarts,knuta	1	5
:264-266	84		60	181	6	97	Flintstycke m retusch	1	31	Kvarts	1	13
							Tillslaget					
:267-268							flintstycke	2	33			
:269-270	85		51	175			Avslag m ret	2	25			
:271							Mikrospån	1	<1			
:272-274	86ö		131	359	12	72	Avslag m ret	1	4	Kvarts	2	14
:275-276							Kärna	1	40			
:277-279	86u		18	202	1	23	Kärnor	2	68			
:280							Spetsredskap	1	27			
:281-283	87		22	110	3	114	Kärnor	2	67			
	S:ma		438	1695	57	672		25			17	

TORSLANDA 101 ÖVRIGT

	Fynd nr	Ker	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta redskap			Övrigt		
			gr	st	gr	st	gr	art	st	gr	art	st
:284-286	1		14	44	3	7	Avslag m ret	2	25			
:287							Skrapa	1	13			
:288	2		9	47								
:289-291	3		6	31	3	5	Knuta	1	27			
:292							Kärna	1	27			
:293							Skrapa	1	3			
:294-296	6		3	89	3	310	Skrapa	1	15			
:297-299	9		15	62	3	58	Avslag m ret	1	9	Bergartsavslag	3	311
:300-302							Knuta	1	61	Kvartsavslag	1	5
:303-307	10		17	90	2	157	Avslag m ret	1	34	Bergart,knuta?	1	114
										Kvarts, knuta?	1	6
:308	11		1	<1								
:309-312	12		10	29	2	39				Bergart,slipad	2	360
										Kvartsavslag	4	11
:313-316	13		3	19	5	116	Avslag m ret	1	4	Bergartsavslag	4	235
:317-322	14		9	30	5	249	Avslag m ret	2	17	Bergart,knuta	1	150
										Bergartsavslag	1	106
:323-324	17		10	41	1	2				Kvartsavslag	1	4
:325-327	20		7	8			Kärnfragment?	1	5			
							Knutor	2	10			
:328-329	21		11	29			Avslag m ret	1	4	Bergartsavslag	2	46
:330							Ryggsån?	1	4	Kvartsavslag	2	1
:331-333							Knuta	1	80			
:334-337	22		12	29	1	48	Knuta	1	20	Kvarts,knuta?	1	15
:338-340	23		23	263			Avslag m ret	1	7	Kvartsavslag	1	4
:341-345	88		10	34	2	48				Bergartsavslag	4	113
										Kvarts	2	13
										Kvartsavslag	1	3
:346-347	89		38	379			Knuta	1	76			
:348-350	90		8	42	2	62	Avslag m ret	2	28			
:351							Knuta	1	39			
:352-354	103		4	127			Knutor	2	265	Bergartsavslag	1	125
	S:ma		210	1394	32	1001		27			33	

SAMMANFATTNING AV HELA FYNDMATERIALET

FLINTA st gr

Knackstenar

Knacksten 1

Knackstensfragm 2

Kärnor

Kärnor 6

Kärna, fragment 1

Knutor 25

Knuta, svallad 1

Kärnfragment 2

Kärnredskap,

tillhuggna

Tillslaget

flintstycke 3

Flintstycke m

retusch 1

Spetsredskap 1

Kärnredskap,

flathuggna

--

Kärnredskap,

slipade

--

Avslagsredskap,

tillhuggna

Skrapa 4

Avslag m retusch 24

Ryggsån 1

Spån m retusch 1

Mikrospån 1

Avslagsredskap,

flathuggna

--

Avslagsredskap,

slipade

--

Obearbetade

avslag

Avslag 913

Övrig flinta

Flinta övrig 112

BERGART

Bergartsavslag 26

Bergart, knuta 4

Bergart, slipad 3

Kvartsavslag 13

Kvarts, knuta 3

Kvarts 99

ÖVRIGT

Keramik 2

Brända ben 1

FYNDBESKRIVNING OCH DATERING

Det mest anmärkningsvärda för flintmaterialet är att det trots att det är ganska rikligt endast finns ett fåtal redskap. 101 A innehåller ett rikt avslagsmaterial som har bearbetats på samma sätt som det från 100 C (not 5). Denna genomgång av avslagsmaterialet visar att det troligast rör sig om en bosättning från Lihultkulturen. Bosättningen ligger just ovanför 25 m över havet och detta passar väl in med en strandbunden Lihultbosättning.

Det brända ben som hittades i provgrop 91 (fynd 91) har snittspår och har endast kunnat troligen bestämmas till rörben av djur.

Bland det övriga fyndmaterialet finns ett flertal knutor (fynd 7,8,91,93) och avslag med retusch (fynd 8,91,92,93). Det troliga kärnfragmentet och skrapan (fynd 8) är ej av klart daterbar typ. Ett flertal fynd av bergart och kvarts förekommer också.

101 B är något klarare i sitt fyndmaterial. Här förekommer ett flertal spån och spånliknande avslag. Kärnorna är därtill också av en sådan typ att de styrker en datering till gropkeramisk tid. De fynd som kommer från den överlagrade bosättningen är ganska få, men ett spetsredskap av klart mesolitisk typ förekommer dock (fig 15). Inblandningen av bergartsavslag är mycket liten i detta material. Kvarts förekommer ganska rikligt.

Av det fyndmaterial som hittats utanför de två inringade bosättningarna finns inget som klart ger en annan datering än de som gäller för 101 A respektive 101 B.

SAMMANFATTNING

Etapp 1 av undersökningarna på Torslanda 101 innebar en sondering med hjälp av provgropar inom ett större område. Två mer fyndrika områden kunde inringas. Dessa benämnes 101 A och 101 B.

101 A, som ligger i den östra delen av området, innehöll en bosättning som troligen härrör från Lihultkulturen. Denna bosättning låg ca 25 m över havet på en sluttning som vetter mot norr. Under ploglagret fanns här ett något svagare humöst lager som hade en tjocklek upp till 0,3 m. Både ploglagret och detta underliggande lager innehöll fynd.

101 B, som ligger i den centrala delen av boplat-
sen, visade sig innehålla en bosättning från grop-
keramisk tid. Nivån här var runt 20 m över havet.
Under denna bosättning visade det sig finnas en
överlagrad bosättning från mesolitisk tid. Fynden
från den övre bosättningen var rika, medan det
endast fanns ett fåtal fynd från den undre bo-
sättningen, vilken låg ca 1 m under markytan. Den
konstaterades endast i en provgrop. De områden
som ligger utanför de två inringade bosättningarna
innehöll också ganska rikligt med fynd, dock ej i
någon direkt koncentration.

TORSLANDA 102

Delvis undersökt stenåldersboplatz från vilken det
tidigare insamlats fynd av en enhetlig gropkera-
misk karaktär.

TIDIGARE FYND

På boplatz 102 har man tidigare ytplockat fynd av
flinta av klart gropkeramisk karaktär. Se samman-
fattningstabellen för fyndmaterialet från bo-
platsen. Inv nr för fynden är GAM nr 29245-53,
30454-58, 31565, 32136-40, 32429-35.

TOPOGRAFI

Boplatzen ligger i kanten av ett mindre höjdparti
som sluttar mot sydväst. Förutom den del av bo-
platsen som undersöktes 1976 omfattas också en
villatomt i omedelbar anslutning. Den undersök-
ta delen var bevuxen med gräs och mindre buskar.
Endast en mindre del utgjordes av berg i dagen.
Det undersökta området begränsas i söder och
väster av en mindre väg och i norr av den
nämnda villatomten. I öster begränsas den av
bergspartiet (fig 8).

Den undersökta delen omfattar 3 600 kvm och
ligger mellan 16 och 21 m över havet.

PROVGROPAR

Inom boplatzen grävdes sammanlagt 11 provgropar
och dessa har numren 57 t o m 67 (fig 7).

GRÄVNINGSIAKTTAGELSER

Boplatzen utgjordes till största delen av åker-
mark. I den östra delen av boplatzen fanns en
tät buskvegetation av björk. Den nordöstra delen
utgjordes till största delen av berg i dagen.
Vegetationen utgjordes av kort gräs. Ploglag-
ret utgjordes av 0,2-0,25 m humös sandblandad
lera. I provgroparna 60 och 61 var ploglagret
ca 0,4 m tjockt. Här har troligen påförts jord

från slänten ovanför. I provgroparna kom under ploglagret gul grusig sand. Fynden kom i ploglagret.

Inga spår av kulturlager eller konstruktioner kunde iakttas.

FYNDTABELL

:355-357
:358
:359-362
:363-366
:367-368
:369-370

:371-372
:373-378

:379-380
:381-382
:383-385

:386-387

Fynd nr	Grävn enhet	Ker	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta redskap			Övrigt		
			gr	st	gr	st	gr	art	st	gr	art	st
57	Pg 57	7	1	7	1	34				Bergartsavslag	1	21
58	Pg 58		5	45								
59	Pg 59		16	50	2	108	Tvärpil?	1	1	Bergartsavslag	1	66
60	Pg 60		21	55	1	7	Avslag m ret	1	8	Kvartsavslag	1	1
61	Pg 61		19	87	1	57						
62	Pg 62		7	52			Tillslaget flint- stycke	1	11			
63	Pg 63		22	63	2	18						
64	Pg 64		17	44	2	46	Kärnfragment	1	6	Bergartsavslag	1	63
65	Pg 65		15	52						Kvarts	1	13
66	Pg 66		5	10						Kvartsavslag	1	2
67	Pg 67	13	42	1	4	Avslag m ret	1	13				
104	Lös- fynd	2	11						Kvarts	1	1	
Summa		7	143	518	10	274		6			7	

SAMMANFATTNING AV HELA FYNDMATERIALET

FLINTA	st	gr	TIDIGARE FYND	st	gr
Knackstenar	--			--	
Kärnor					
Kärnor				6	
Spånkärna				3	
Kärnfragment	1				
Kärnredskap,					
tillhuggna					
Tillslaget					
flintstycke	1				
Kärnredskap,					
flathuggna	--			--	
Kärnredskap,					
slipade	--			--	
Avslagsredskap,					
tillhuggna					
Avslag m retusch	3				
Tvärpil?	1				
Skivskrapa				2	
Spånskrapa				1	
Borr				1	
Pilspets				2	
Kniv				1	
Ryggsån				1	
Skärvor m					
tillknackning				2	
Ämne t redskap				1	
Avslagsredskap,					
flathuggna	--			--	

	st	gr	st	gr
Avslagsredskap, slipade				
Egg av slipad yxa			1	
Obearbetade avslag				
Avslag	143			
Spån			19	
Skärvor			2	
Övrig flinta				
Flinta övrig	10			
BERGART				
Bergartsavslag	3			
Kvartsavslag	2			
Kvarts	2			
ÖVRIGT				
Keramik		7		

FYNDBESKRIVNING

Fyndmaterialet utgörs till största delen av flinta.

Bland redskapen förekommer ett fragment av en cylindrisk kärna och ett en och en halv centimeter långt flintföremål som troligen är en något förstörd tvärpil. På potatisåkern inom villatomten hittades bl a två stycken spån och ett retuscherat avslag (fynd 104).

Fyndmaterialet i övrigt är ganska intetsägande. Keramikbiten har grov kvartsmagring och är helt utan ornering.

SAMMANFATTNING

Undersökningsområdet omfattar de fyra stenåldersboplatserna Torslanda 98, 100, 101 och 102 i Röd (fig 1), och utgör ett 8 ha stort område inom vilket det tidigare ytplockats ett rikt flintmaterial. Genom undersökningen kunde sju mer fyndrika områden inringas som bosättningar (fig 2), där ytterligare undersökning erfordras.

Inom boplatsten Torslanda 98 kunde en bosättning inringas (fig 2). Dateringen till mesolitisk tid som det tidigare ytplockade materialet tydde på stärktes genom bl a ett fynd av en kärnyxa (fig 12).

Inom boplatsten Torslanda 100 (fig 2) kunde fyra mer flintrika områden avgränsas. 100 A utgörs av en mot söder vänd plåtå på vilken det fanns flintmaterial av Lihult-typ. 100 B utgörs också av en plåtå, men denna är vänd mot norr. Flintmaterialet har ej gått att datera närmare.

100 C utgörs av ett väl avgränsat område i den södra delen av bopplatsen. Här framkom en konstruktion som kan tänkas utgöra en huslämning (fig 5). Datering, genom bl tvärpilar (fig 13), till tidig neolitisk tid.

100 D utgör den norra delen av bopplatsens centrala platå, med relativt stor fyndmängd. Konstruktioner eller kulturlager förekommer ej. Närmare datering har ej kunnat göras. Mindre kontroll i samband med exploatering erfordras.

Inom Torslanda 101 kunde 2 bosättningar inringas (fig 2). 101 A utgör med sitt läge vid 25 m över havet en trolig strandbunden bosättning med Lihultmaterial. 101 B omfattar en gropkeramisk bosättning som överlagrar en mesolitisk bosättning.

Bopplatsen Torslanda 102 (fig 2) undersöktes ej i sin helhet. Troligt är att en bosättning ligger på den del av bopplatsen som utgörs av en villatomt och som ej var tillgänglig för undersökning.

SUMMARY

The investigation area comprises four Stone Age settlement sites: Torslanda 98, 100, 101, and 102 in Röd (fig. 1) in the western part of Hisingen island. The area covers c. 8 hectares where an ample flint material had previously been collected. As a result of the investigation seven areas with concentrations of finds were defined where further investigation will be necessary.

On site Torslanda 98 it was possible to define a settlement. The Mesolithic date suggested by the previously surface-collected finds was confirmed by the find of, among other things, a core axe (fig. 12).

On site Torslanda 100 (fig. 2) four areas with a large number of flint finds were defined. 100 A is a plateau facing south with flints of the Lihult type. 100 B also occupies a plateau but faces north. Here it has not been possible to determine the exact age of the flint finds.

100 C comprises a clearly delimited area in the south part of the settlement. One structure (fig. 5), possibly the remains of a house, was uncovered. Partly thanks to finds of transverse arrowheads (fig. 13), the site is dated to the Late Neolithic.

100 D occupies the north part of the central plateau of the settlement and the amount of finds

from the trial-pits is comparatively large. Structures or culture layers do not occur. The date remains uncertain. It will be necessary to do a further check-up in connection with the development of the area. On site Torslanda 101 two settlements were defined (fig. 2). The position of 101 A at a height of 25 m above sea-level suggests a coastal settlement with Lihult material. 101 B is a settlement of the Pitted Ware culture which overlies a Mesolithic settlement.

Site Torslanda 102 (fig. 2) was not totally excavated, It is probable that the settlement proper is situated in the garden of a private house which was not accessible for investigation.

Eva Arvidsson

NOTER:

- 1) Wigforss, J. Rapport över Torslanda. Sondering 1968. GAM inv nr 48949. Göteborgs arkeologiska museums arkiv.
- 2) Wedel, P. Geologisk rapport. Stenåldersboplatsen Bua Västergård, Göteborg. Etapp 1. Sid 82 ff. Göteborg 1972.
- 3) Andersson, S. Rapport över Lilleby. Boplatsråde yngre stenålder 12:SI60. Fyndrapporter 1973. Göteborg 1973.
- 4) Andersson, S. Rapport över Ängås. Boplatsområde yngre stenålder 23:SI87. Fyndrapporter 1973. Göteborg 1973.
- 5) Cullberg, C., Odén, A., Pehrsson, N-G. och Sandberg, B. Some Quantitative Methods Applied to Flake-Measuring Problems. Sid 81 ff. Norwegian Archaeological Review, vol 8, nr 2 1975. Oslo 1975.

Fig 1
 Topografisk karta med undersökningsområdena markerade. Skala 1:4000
 översikt. Skala 1:50 000

Topographical map showing the investigation areas. Scale 1:4000
 General view. Scale 1:50 000

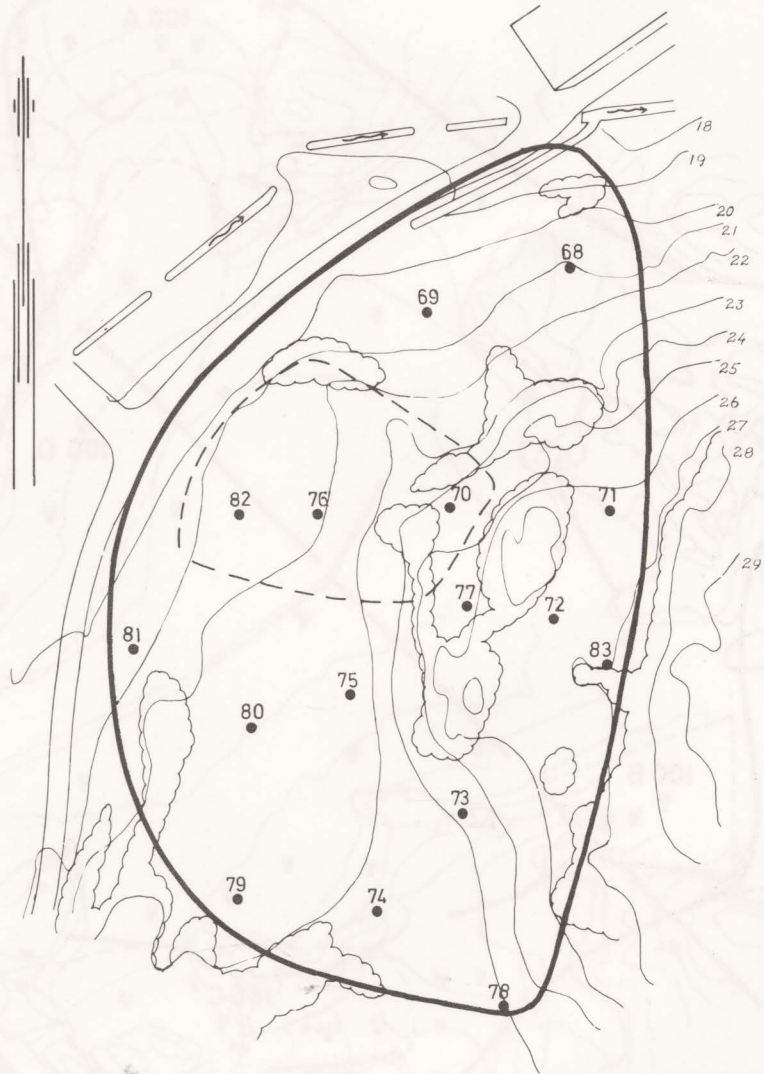
- - - - - EJ UNDERSÖKT DEL AV BOPLATS
 ————— BOSÄTTNINGAR AVGRÄNSADE GENOM 1976 ÅRS UNDERSÖKNING
 SETTLEMENTS DELIMITED THROUGH THE 1976 INVESTIGATIONS

Skala 1:4000

DATERING		DATING	
SVART	ALLMÄN STENÅLDERSBOSÄTTNING	STONE AGE SETTLEMENT	
BLÅTT	ALLMÄN MESOLITISK BOSÄTTNING	MESOLITHIC SETTLEMENT	
BLUE	ÖVERLAGRAD BOSÄTTNING	OVERSTRATIFIED SETTLEMENT	
	LIHULTSBOSÄTTNING	LIHULT SETTLEMENT	
GRÖNT	GROPKERAMISK BOSÄTTNING	PITTED WARE SETTLEMENT	
GREEN	TIDIGNEOLITISK BOSÄTTNING	EARLY NEOLITHIC SETTLEMENT	

Fig 2

To 98 PLAN

— — — KVARLIGGANDE FORNLÄMNING
REMAINING PREHISTORIC MONUMENT

SKALA 1:1000

FIG 3

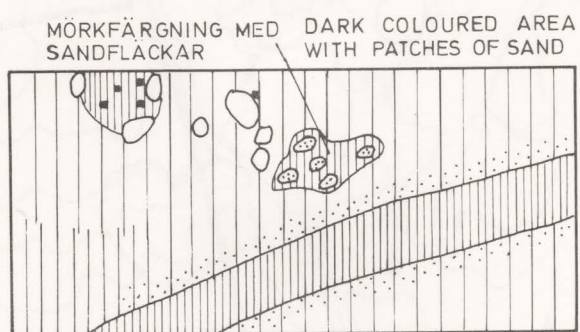
To 100 PLAN

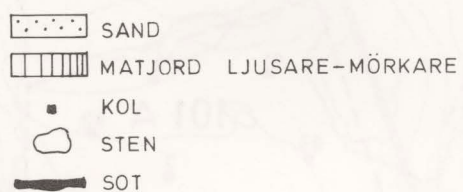
FIG 4

SKALA 1:1500

PROVGROP 47 PLAN II
 TRIAL-PIT 47 PLAN II
 40 CM UNDER MARKYTAN
 0,4 M BELOW GROUND LEVEL

SKALA 1:20

PROVGROP 47B. PLAN I
 TRIAL-PIT 47 B. PLAN I
 30 CM UNDER MARKYTAN
 0,3 M BELOW GROUND LEVEL

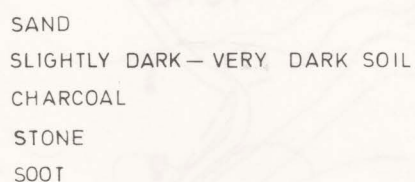
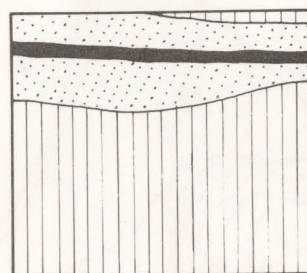

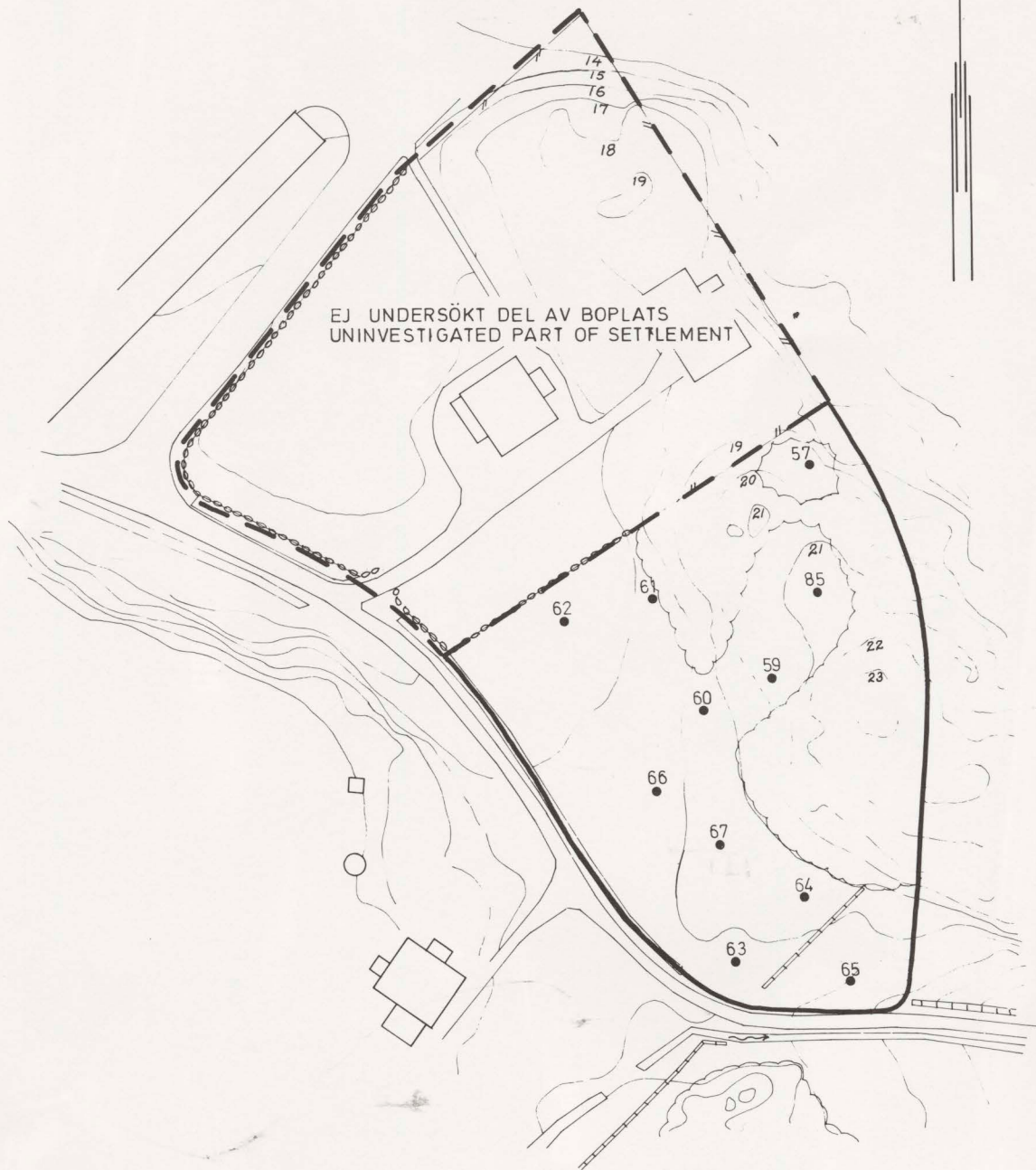
FIG 5

FIG 6

SKALA 1:1000

To 102 PLAN

SKALA 1:1000

FIG 7

Fig 8

Översikt från nordost. Boplatserna Torslanda 98, 100, 101 och 102 är markerade. Foto Lars Noord. Av försvarsstaben godkänd för publicering.

General view from the north-east. The settlement sites Torslanda 98, 100, 101 and 102 are marked. Photo Lars Noord. Reproduced by permission of the Swedish Defence Staff.

Fig 9

Översikt Torslanda 98 från söder. Boplatsen är markerad. Foto Lars Noord

General view of Torslanda 98 from the south. The settlement is marked. Photo Lars Noord

B 8951

Fig 10

Översikt Torslanda 101 från väster. Foto Lars Noord

General view of Torslanda 101 from the west. Photo Lars Noord

B 8952

Fig 11

Svackan med Torslanda 100 C från söder. Foto Lars Noord

The depression with Torslanda 100 C from the south. Photo Lars Noord

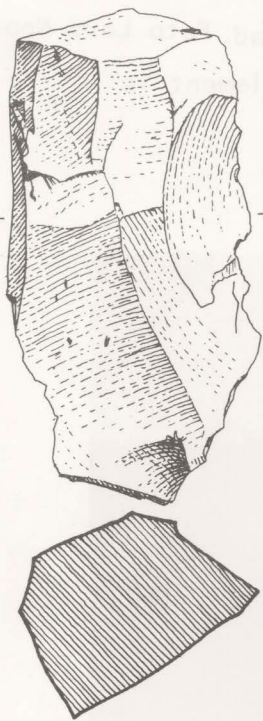

Fig 12

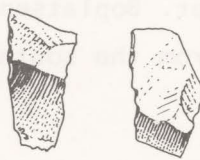

Fig 13

Fig 14

Fig 15

Fig 12 Torslanda 98. Kärnyxa, fynd 76

Fig 13 Torslanda 100. Tvärpil, fynd 43 och 47 B

Fig 14 Torslanda 100. Borr, fynd 46

Fig 15 Torslanda 101. Spetsredskap, fynd 86.

Fig 12 Torslanda 98. Core axe, find 76

Fig 13 Torslanda 100. Transverse arrowhead, find 43 and 47 B

Fig 14 Torslanda 100. Borer, find 46

Fig 15 Torslanda 101. Pointed tool, find 86.

B 8953

Fig 11

Svackan med Torslanda 100 C från söder. Foto Lars Noord

The depression with Torslanda 100 C from the south. Photo Lars Noord

Svackan på Torslanda 100 C från norr. *B 8954*

Svackan på Torslanda 100 C från söder. *B 8955*